

Věc: posudek vedoucího bakalářské práce s názvem „*Krása spasí svět*“ F. M. Dostojevského filosofie člověka

Autorka bakalářské práce: Zhanna Agakishieva

Autor posudku: Mgr. Jakub Češka, Ph.D.

Autorka se zaměřila především na tři stěžejní romány Dostojevského (*Zločin a trest*, *Idiot*, *Běsi*), přitom na začátku práce uvádí, že stěžejním hlediskem při pohledu na jeho tvorbu, je filosofická antropologie (s. 10). Problematičnost práce však spočívá v tom, že autorka důsledněji nevypracovává ražený pojem filosofické antropologie. Proto lze také na úvod uvést, že sousto, které si vzala, je příliš velké. K tomu, aby mohlo dojít k důslednějšímu reflektování, ať již hledané antropologie nebo literárního díla, není jednoduše místa. Nepřekvapí, že se autorka uchyluje k četným parafrázím, přitom zůstává u poměrně povšechných charakteristik. Práce má tedy také zřetelně kompilační charakter. Její největší problém spočívá v tom, že se autorka k nějaké reflektovanější poloze, s níž by bylo možné polemizovat, jednoduše nedobere. Kromě toho práce neprošla závěrečnou redakcí, která se při již pouhém zběžném pohledu ukazuje poměrně potřebnou.

Pokud jde o formální stránku, uznat autorka ledabyle odkazuje. Používá sice strategii zkráceného bibliografického odkazu, ale neuvádí čísla stránek. Také seznam literatury by potřeboval dopracovat.

Jelikož je seznam prostudované literatury obstojný, jsem ochoten hodnotit práci dobře. Snahy o reflektovanější přístup k tématu selhaly – navrhoval jsem diplomantce kupříkladu Girardovu interpretaci, Levinasovskou interpretaci Stanislava Synka nebo konečně také Bachtinův model dialogičnosti – neúspěšně. Autorka jako by nebyla schopna žádné z témat pevněji založit – je schopná je zrekapitulovat, klást jednotlivé pozice vedle sebe, ani kontrastní pozice ji však nepřivedou byť jen k dílčí reflexi.

Autorka na začátku práce chtěla doložit tezi „krása spasí svět“, s ohledem na ni také volila sekundární literaturu. Práce může být také dokladem toho, že si autorka svoji tezi v průběhu psaní nejenom nerozmyslela, ale ani ji nijak nekorigovala. Její interpretační hlas je silně utlumený. Práci lze tedy vidět jako mozaiku jednotlivých přístupů, proto se zdá také zbytečné, a snad také nepatřičné, s jednotlivými parafrázovanými stanovisky polemizovat. Nejvýrazněji se vyslovuje v samém závěru práce, který může být pojat jako synekdocha stylu a argumentační hladiny.

„Dostojevského objevy totiž nemohou být porovnány s ničím a nikým. A stanovení tématu o člověku a způsoby jeho řešení jsou u něj absolutně výjimečné a jedinečné. Spisovatel se zajímal o věčnou podstatu lidské přírody, s její skrytou hloubkou, do které se ještě nikdo nedostal.“ (s. 47) Mohla by autorka tyto teze objasnit? V čem vidí výjimečnost a jedinečnost Dostojevského tematizace? Místo přírody má být patrně přirozenost. To se jiní spisovatelé nezajímají o lidskou přirozenost? Ať již vezmeme české spisovatele – Karla Čapka (tematizaci lidskosti můžeme sledovat nejenom v románu *Obyčejný život*, ale také na mnoha jiných místech), Milana Kunderu (ten navíc explicitně mluví o románu jako o laboratoři lidské existence), nebo polského romanopisce Witolda Gombrowicze s jeho ambivalentním postojem k formě, která je pro něj esencí lidskosti, můžeme sledovat téměř kdekoli románovou tematizaci lidské přirozenosti. Jakým způsobem se Dostojevský z těchto tematizací vymyká?

Obdobné otázky bychom mohli klást i vzhledem k dalším tezím v závěru. Položil bych tedy následující otázky:

- v čem autorka spatřuje filosofickou antropologii, jaká jsou její specifika v literárním díle (pokud nějaká specifika literární dílo přináší)?
- v čem autorka spatřuje Dostojevského výlučnost při řešení otázky lidství?
- proč autorka opomenula naratologickou literaturu, máme tomu rozumět tak, že pokud se jedná o ideologický román, není zapotřebí zohledňovat narativní strategie?

Jak již jsem výše uvedl, s ohledem na solidní penzum prostudované sekundární literatury, schopnost parafrázovat jednotlivá stanoviska, lze uvažovat o výsledné známce dobře.

Jakub Češka

23. 1. 2012